

**BELEDİYELEERİN ULUSLARARASI KURULUŞLARA ÜYELİKLERİ
VE
ULUSLARARASI İŞ BİRLİKLERİNE İLİŞKİN REHBER**

(Hazırlayan Av. Nafiye Yasemin SEZGİN)

05/03/2024

Giriş

Belediyecilik alanında yaşanan değişimlerin sonucu olarak belediyeler ulusal düzeyde olduğu gibi uluslararası düzeyde de işbirlikleri geliştirmek suretiyle uluslararası alandaki tecrübe ve bilgi birikiminden yararlanarak sorunlarını çok daha hızlı ve az maliyetli şekilde çözmek, dünyada belediyecilik alanındaki gelişmeleri takip edebilmek, hizmet kalitesini artırmak gibi farklı amaçlarla belediyecilik alanında faaliyet gösteren uluslararası teşekkül ve organizasyonlara üye olmakta, uluslararası alanda ortak projeler ve iş birlikleri yürütmektedirler .

Belediyelerimizin uluslararası işbirlikleri; kardeş şehir ilişkileri kurulması, uluslararası kuruluş ve organizasyonlara üyelik, iş birliği protokolleri, mutabakat zaptı/iyi niyet mektupları ve uluslararası belediye birliklerinin kurulması şeklinde görülmektedir.

Bu tür işbirlikleri belediyelerimizin uluslararası alanda tanınırlığını artırdığı gibi ülkeler arasındaki diplomatik ilişkileri geliştirerek barışa da katkı sunmaktadır.

Bu rehberle belediyelerimizin uluslararası kuruluşlara üye olurken veya işbirlikleri geliştirirken Anayasada öngörülen idari vesayet denetimi kapsamında dikkat etmeleri gereken noktalar, izlenecek süreç ve istenilen belgeler hakkında bilgi verilerek belediyelerimizin iş ve işlemlerinin kolaylaştırılması amaçlanmaktadır.

Belediyelerin Yurt Dışı İlişkilerine Dair Mevzuat

Belediyelerin yurtdışı ilişkilerinin hukuki dayanaklarını 5393 sayılı Belediye Kanunu, 5216 sayılı büyükşehir belediyesi Kanunu, 1173 sayılı Milletlerarası Münasebetlerin Yürütülmesi ve Koordinasyonu Hakkında Kanun, 3335 sayılı Uluslararası Nitelikteki Teşekküllerin Kurulması Hakkında Kanun ile Başbakanlık, Çevre şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı ve İçişleri Bakanlığı genelgeleri oluşturmaktadır.

5393 sayılı Belediye Kanunu

Belediyelerin yurt dışı ilişkileri ile ilgili hükümler 5393 sayılı Kanunun Yurt dışı ilişkileri başlıklı 74 üncü ve belediye meclisinin görev ve yetkilerine ilişkin hükümlerin yer aldığı 18 inci maddesinin (p) bendinde düzenlenmiştir.

Madde 18 - ...(p) Yurt içindeki ve Çevre ve Şehircilik Bakanlığının izniyle yurt dışındaki belediyeler ve mahallî idare birlikleriyle karşılıklı iş birliği yapılmasına; kardeş kent ilişkileri kurulmasına; ekonomik ve sosyal ilişkileri geliştirmek amacıyla kültür, sanat ve spor gibi alanlarda faaliyet ve projeler gerçekleştirilmesine; bu çerçevede arsa, bina ve benzeri tesisleri yapma, yaptırma, kiralama veya tahsis etmeye karar vermek.

Madde 74- Belediye, belediye meclisinin kararına bağlı olarak görev alanıyla ilgili konularda faaliyet gösteren uluslararası teşekkül ve organizasyonlara, kurucu üye veya üye olabilir.

Belediye bu teşekkül, organizasyon ve yabancı mahallî idarelerle ortak faaliyet ve hizmet projeleri gerçekleştirebilir veya kardeş kent ilişkisi kurabilir.

Birinci ve ikinci fıkra gereğince yapılacak faaliyetlerin, dış politikaya ve uluslararası anlaşmalara uygun olarak yürütülmesi ve önceden Çevre ve Şehircilik Bakanlığının izninin alınması zorunludur.

Bu düzenlemeler gereğince belediyeler ancak görev alanlarıyla (5393 sayılı Kanunun 14 üncü maddesi ve diğer mevzuatla belediyeye verilen görev alanı içerisinde olan konular) ilgili konularda faaliyet gösteren uluslararası teşekkül ve organizasyonlara üye olabileceklerdir.

Belediyeler bu teşekkül, organizasyon ve yabancı mahallî idarelerle;

- Ortak faaliyet düzenleyebilir,
- Hizmet projeleri gerçekleştirebilir,
- Kardeş kent ilişkisi kurabilir.

74 üncü maddeye göre belediyelerin uluslararası teşekkül ve organizasyonlara üye olabilmeleri ve kardeş kent ilişkisi kurabilmeleri için;

- **Faaliyetlerin dış politikaya ve uluslararası anlaşmalara uygun olması**
- **Belediye meclisinden bu konuda karar alınması,**
- **Çevre Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının onayının alınması**

koşulunun birlikte gerçekleşmesi gerekmektedir.

5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu

5216 Sayılı Kanununda, büyükşehir ve büyükşehir ilçe belediyelerinin yurt dışı ilişkilerine ilişkin bir düzenleme bulunmamasıyla birlikte 5216 sayılı Kanunun 28 inci maddesinde; *“Belediye Kanunu ve diğer ilgili kanunların bu Kanuna aykırı olmayan hükümleri ilgisine göre büyükşehir ve büyükşehir ilçe belediyeleri hakkında da uygulanır.”* Hükümü gereği büyükşehir ve büyükşehir ilçe belediyeleri hakkında da 5393 sayılı Kanunun 74 üncü ve 18 inci maddeleri uygulanacaktır.

1173 sayılı Milletlerarası Münasebetlerin Yürütülmesi ve Koordinasyonu Hakkında Kanun

Belediyelerin uluslararası kuruluşlara üye olması ile ilgili bir diğer önemli düzenleme, 1173 sayılı Kanunun 1 inci maddesinin 6 ıncı fıkrasında yer almaktadır. Bu fıkrada *“ ...mahalli idarelerin, kamu iktisadi teşebbüslerinin,...,yabancı Devlet büyükelçilik, elçilik, başkonsolosluk, konsolosluk, fahri başkonsolosluk ve fahri konsoloslukları ve sair misyonları ile ve milletlerarası kurullar temsilcilikleri ve misyonları ile ve bunlara bağlı müşavirlik, ataşelik, büro ve sair mercilerle temasları, milletlerarası hukuk kurallarına ve usullerine uygun olarak yapılır. Bu temaslardan Dışişleri Bakanlığına bilgi verilir.*

Yukardaki fıkrada yazılı bakanlık, daire, kuruluş, idare, teşebbüs, banka ve derneklerin dış temaslar için Türkiye Cumhuriyetini temsil yetkisine sahip olmaksızın resmi görevle veya 1 inci bendde yazılı anlaşmalar dışında kalan sözleşmeleri Türk Devleti adına yapmak üzere Türkiye dışına çıkacak mensupları, Türkiye dışına çıkmadan önce Dışişleri Bakanlığı ile temas ederler; dışardaki görevleri süresince en yakın Türk diplomatik temsilciliği veya konsolosluk heyeti ile irtibatlarını muhafaza ederler; ve bu gibi dış temasların cereyanı ve sonucu hakkında Dışişleri Bakanlığına bilgi verilir.” Denilmektedir.

Bu hüküm uyarınca belediyelerin yabancı ülke belediyeleri ile temasta bulunmaları, birlikte organizasyon yapmaları veya kardeş şehir ilişkisi kurmaları halinde Dışişleri Bakanlığı'na bilgi verme yükümlülüğü bulunmaktadır.

3335 Sayılı Uluslararası Nitelikteki Teşekküllerin Kurulması Hakkında Kanun

3335 sayılı Kanunun 1 inci maddesinde; *“Uluslararası alanda beraberlik ve işbirliği yapılmasında fayda görülen hallerde, Türk ve yabancı hakiki veya hükmi şahısların veya yalnız*

hükmi şahısların, kazanç paylaşma amacı dışında ve kanunlarla yasaklanmamış olmak kaydıyla ekonomik ve teknik alanlarda işbirliğini geliştirmek, bu konularda bilgi, görgü ve karşılıklı teknolojilerinden yararlanmak maksadıyla Türkiye'de veya yurt dışında:

- a) En az yedisinin; uluslararası nitelikte birlik, federasyon veya benzeri teşekküller kurmaları veya kurulmuş bu gibi teşekküllerin şubelerini açmaları,*
- b) Uluslararası faaliyette bulunmaları,*
- c) Mevcut kuruluş ve benzeri derneklere katılmaları veya bunlarla işbirliğinde bulunmaları,*

Cumhurbaşkanının iznine tabidir.

(a) bendine göre Türkiye'de kurulan teşekküller, kuruluş bildirisini ve eklerini, merkezlerinin bulunduğu mahallin en büyük mülki Amirliğine vermek suretiyle tüzelkişilik kazanırlar...Kamu kurum ve kuruluşları da, Cumhurbaşkanınca izin verildiği takdirde, birinci fıkradaki amaç doğrultusunda faaliyet gösteren kendi konularıyla ilgili uluslararası birlik, federasyon veya benzeri teşekküllere iştirak edebilirler." Denilmektedir.

31.03.2005 tarihli ve 25772 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Dernekler Yönetmeliğinde 3335 sayılı Uluslararası Nitelikteki Teşekküllerin Kurulması Hakkında Kanun kapsamında bulunan birlik, federasyon veya benzeri teşekküller birlik olarak tanımlanmış olup bu birlikler Dernekler Yönetmeliği kapsamında bulunmaktadır.

3335 sayılı Kanuna göre kurulan teşekküllerin Cumhurbaşkanlığı izni ile kurulması ve dernekler gibi denetime tabi olması dikkate alındığında, belediyelerin bu teşekküllere üye olmak veya işbirliği yapmak istemeleri halinde bakanlıktan izin alınmasının gerekip gerekmediği konusu tereddütlere yol açmaktadır. Ancak 3335 sayılı Kanunun 1 inci maddesinde, kamu kurum ve kuruluşlarının, Cumhurbaşkanı izni ile bu maddedeki amaç doğrultusunda faaliyet gösteren kendi konularıyla ilgili uluslararası birlik, federasyon veya benzeri teşekküllere iştirak edebilecekleri hükmü ve 5393 sayılı Kanunun 74 üncü maddesinde istisna öngörülmeden belediyelerin görev alanı ile ilgili konularda faaliyet gösteren uluslararası teşekkül ve organizasyonlara, kurucu üye veya üye olabilmelerinin ve bunlarla organizasyon, ortak faaliyet ve hizmet projeleri gerçekleştirebilmelerinin Bakanlık iznine bağlanması dikkate alındığında 3335 sayılı Kanun kapsamında uluslararası teşekküllere (Türk Dünyası Belediyeler

Birliği, Uluslararası Tarım Şehirleri Birliği gibi) üye olunabilmesi ve işbirliği yapılabilmesi için Çevre Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığından izin alınması gerektiği düşünölmektedir. Nitekim Birliğimizin bu konudaki göröş talebine ilişkin olarak Çevre Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı Yerel Yönetimler Genel Müdürlüğüne verilen E-22545609-730.02.02-8346687 sayılı Görüşte yukarıda yer verilen mevzuata ve İçişleri Bakanlığı Mülga Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü'nün 2005/36 sayılı Genelgesine atıf yapılarak belediyelerce [3335 sayılı Kanun kapsamında bulunan veya bulunmayan uluslararası birlik, organizasyon, federasyon veya benzeri teşekküllere kurucu üye veya üye olunması ya da bu teşekküllerle ortak faaliyet ve hizmet projeleri gerçekleştirilebilmesi için Çevre Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığından izin alınması gerektiği bildirilmiştir.](#)

Genelgeler

Uygulamada tereddütlerin giderilmesi için İçişleri Bakanlığı ve Çevre Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı tarafından belediyelerin yurt dışı ilişkilerinde uymaları gereken esaslara dair çıkarılan genelgelerle de bazı düzenlemeler yapılmıştır.

2017/4 sayılı Başbakanlık Genelgesi, İçişleri Bakanlığı tarafından yayınlanan 2005/36 2005/62 sayılı Genelgeler ve Çevre Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının 2021/6 sayılı Genelgesi bu genelgeler arasında yer almaktadır. Söz konusu genelge içeriklerine göre belediyelerin uluslararası faaliyetlerinde;

- ✓ Sürekli veya geçici olarak yurt dışına gönderilen görevlileri aracılığıyla gerçekleştirecekleri temasları ile çeşitli vesilelerle ölkemize davet etmeyi öngördükleri kişiler hakkında evvelce [Dışişleri Bakanlığıyla işbirliği ve koordinasyon içinde hareket etmeleri gerekmektedir.](#)
- ✓ Belediyelerin, uluslararası kuruluşlarla işbirliği ve protokollerinde yurt içinde veya yurt dışındaki şahıs, şirket, vakıf, dernek ve benzerleri ile yürütecekleri ortak faaliyet veya hizmet projeleri kapsamında yurt dışında düzenleyecekleri her türlü faaliyete ilişkin izin verme iş ve işlemleri için [Çevre Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığından izin almaları gerekmektedir.](#)

Çevre Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığına izin başvurusunda bulunacak belediyelerimizin;

- Yurt içinde veya yurt dışındaki şahıs, şirket, vakıf, dernek ve benzerleri ile yürütecekleri ortak faaliyet veya hizmet projelerine ilişkin imzalanmış protokol metinlerini,
- Kanun'un 75 inci maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinde belirtilen mahallin en büyük mülki idare amirinden alınan izin yazısını,
- Yurt dışında yapılacak faaliyete ilişkin faaliyete katılacakların bilgilerinin de yer aldığı meclis kararını,
- Yurt dışında yapılacak faaliyetin konusunu, süresini, taraflarını, hedefini, amacını, sağlayacağı muhtemel yararları ve maliyetini içerecek bilgi notunu, Bakanlığa göndermeleri gerekmektedir.

Bakanlıktan alınacak izinlerde:

Kardeş kent ilişkisi kurmak üzere başvuru yapılmışsa,

- Belediye meclisinin kararı,
- Kardeş kent ilişkisi kurulacak olan kent hakkında bilgi, (ülke bilgisi)
- Kardeş kent ilişkisinden beklenen faydaların neler olduğu,
- Kardeş kent ilişkisi kurulurken kardeş kent protokolleri de imzalanacaksa ilgili protokollerin metni.

Uluslararası kuruluşlara üye olunacaksa,

- Belediye meclis kararı,
- Üye olunacak uluslararası kuruluşun ana statüsünün tam metni ile tasdikli Türkçe çevirisi,
- Üyelikten beklenen faydalar,
- Üyelikte bir katılım payı veya aidat ödenecek ise miktarı ile belediyenin en son kesin hesap özeti.

Uluslararası kuruluşlarla birlikte eğitim ve kültür faaliyetleri yürütülmesi ve festivaller düzenlenmesi halinde,

- Uluslararası kuruluş hakkında bilgi
- İlgili belediyenin meclis kararı

bulunmalıdır.

Türkiye'nin üye olduğu uluslararası kuruluşlar veya belediyenin izinle üye olduğu uluslararası kuruluşlar tarafından hazırlanan sözleşmelerinin imzalanması için de izin alınması gerekir mi?

Anayasanın 127 nci maddesinde; merkezi idarenin, mahalli idareler üzerinde, mahalli hizmetlerin idarenin bütünlüğü ilkesine uygun şekilde yürütülmesi, kamu görevlerinde birliğin sağlanması, toplum yararının korunması ve mahalli ihtiyaçların gereği gibi karşılanması amacıyla, kanunda belirtilen esas ve usuller dairesinde idari vesayet yetkisine sahip olduğu düzenlenmiştir.

İdari vesayet yetkisi ancak kanunla veya kanunun verdiği yetkiye dayanarak kullanılabilir. Bu nedenle belediyelerin üye olduğu uluslararası teşekküllerin hazırladığı (Örnek CEMR Avrupa Yerel Yaşamda Kadın Erkek Eşitliği Şartı) veya ülkemizin üye olduğu (Birleşmiş Milletler, Avrupa Konseyi vb) kuruluşların belediyeleri ilgilendiren uluslararası sözleşmelerinin imzalanmasında Bakanlık izninin gerekip gerekmediğine ilişkin bir açıklık bulunmamaktadır. Bu nedenle sözleşmelerin imzalanmasında Bakanlık izninin gerekmediği düşünülmeyle birlikte [sözleşmenin dış politikamıza etkisi, belediyelerimizin uluslararası kuruluşlarla işbirliklerinin görünürlüğü ve sağlıklı veri takibi için imzalanan sözleşmelerle ilgili Çevre Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığına bilgi verilmesinin](#) uygun olacağı değerlendirilmektedir.